

Dalia Kutraitė

**NOKSTANČIŲ
BANANŲ
KVAPAS**

Alma littera

Turinys

Autorės žodis	13
I DALIS. SOVIETMETIS	15
Pasmerkti ir pamiršti? Pasmerkti galima, pamiršti – nelabai.	
Baisūs skaičiai ir kiti atsitiktinumai	17
Gyvenime man taip sekėsi, kad daugybė žmonių paskutiniojo teismo dieną turės prisipažinti žiauriai man pavydėję. Lyg ir kalta būsiu, ištūmusi juos į nuodėmę.	
Pirmasis verslas – rūgštinės iš miško	29
Net ir toks menkas praturtėjimas anuomet nebuvo priimtinas.	
Piemenaitė aš basa ir... depiliuota	31
Karvės – kaip ir jų šeimininkai: jei žmogus piktas, tai ir jo karvė pikta, jei žmogus mielas, tai ir jo karvė moka šypsotis.	
Pjaunam grybą, didelį ir baisų	37
Vargšiukė nesijaučiau – niekada! Net tada, kai tokia buvau.	
Į Vilnių! Į Vilnių!	39
Pasaulis ir sostinė priklauso atkakliausiesiems!	
Pilvotojo Krieno jungtys	41
Dėstytojau, jūs man trukdot susikaupti!	
Prisirpusi, bet nenuskinama	47
Neik į vakarėlius. Neklaidink vyrų!	

Ekskursija į pragarą	55
Purvo vonios ne visada gydomosios, bet išminties vitaminų jose galima rasti.	
Duokit pažymą apie mano vestuves!	61
Pirmosios nakties nebuvo, bet šampano pastačiau.	
Autobusas nuveža mano nelaimę	67
Priklausomybė nuo tų, kuriuos niekiname, pati nepakenčiamiausia. (Madeleine d’Arsant de Puisieux)	
Pirmoji darbovietė prie Kyšių upės	74
Kuo užsiimi darbe? Laukiu savaitgalio.	
Stebiu gyvenimą: bendradarbių pamokos	76
Rikiuok, kiek tik nori, o gyvenimas viską sutvarkys savaip.	
Sovietinis standartas: sukčiauk sąžiningai.	
Bet koks sukčiavimas sovietmečiu buvo ne nuodėmė, o pasipriešinimas santvarkai.	80
Popierinio komjaunimo aktyvistė	83
Pažiūriu į lubas – ir planai įvykdyti, ir protokolai surašyti.	
Kietas draugo direktoriaus stalas	91
Pargriaautosios maistprekybos moteriškės, vienykitės!	
Panelė viršininkė, arba Sėkmės Metafora	96
Ką reikėjo daryti vedėjai? Ogi tą patį – nieko. Tik jau su galimybe pasipelnyti	
Užkulisiai: ploni sumuštiniai, stora piniginė	102
Šviesios Ateities Garante, pasigailėk manęs.	

Gyvenimas: čia – panelė, čia – turgaus mergelė	108
Užsitrenkus vienoms durims visada ieškodavau kitų.	
Niekada nepasiduok!	114
Atidarytas duris praplatinau iki stadiono vartų dydžio.	
Spekuliacijų Deivės džiaugsmui – kablelių afera	118
Galų gale nusipelniau auksinės sandėlininkės vietos, bet...	
Nesidžiauk radęs, neverk pametęs	126
Nei dešrytės, nei varškytės, tik raudonos vėliavytės (tuščios parduotuvių vitrinos).	
Sapnai pagal van Gogą	131
Tyliai šiferiu šiugždėdamas slenka stogas neskubėdamas.	
Išsigelbėjimas su šiukšlių kibiru rankose	135
(būdavo tokios baisios šiukšlių surinkimo mašinos, prie kurių susitikdavo kaimynai su baisiais chalatais ir „majkėm“)	
Laisvoji rinka: daug entuziazmo – mažai išmanymo.	
Visi mes – sovietiniai alkoholikai	143
Draugaujate su alkoholiu? – O kodėl turėčiau su juo pyktis?	
II DALIS. IŠBANDYMAS LAISVE	149
Daug galimybių – mažai tvarkos.	
Turizmas sovietišškai: keliaujam spekuliuodami	151
Vėrėsi pasaulio durys ir langai, dėl to kartais skersvėjai priversdavo pačiaudėti.	
Neperkalbėsite: kviečiu į savo firmos atidarymą!	155
Draugai banditai, čia ne-rū-ko-ma, ne-spjau-do-ma ir ne-si-kei-kia-ma!	

Tas saldus žodis bananai!	162
Sere, gal jūs beždžionę namie laikote?	
Sveikatos ir grožio eksperimentai	169
Man patinka išbandyti naujoves: badauju, koduojuosi, operuojuosi.	
Lyg giminės Motina Teresė	176
Padedu visiems, kiek tik galėdama. Ne vien dėl jų, bet ir dėl savęs.	
Kaip aš tapau gatvės muzikos prodiusere	180
Moteriške, ką darai? Devyniolikmetę mergaitę į gatvę stumi?	
Kvailą ir bažnyčioj muša, tad ko norėti iš mokesčių inspekcijos?	190
Negražintas mokestis negražintas teisingai, nes jis buvo negražintinas.	
Istorinė pergalė: pergudrauju net mafijos tėvo žmoną	192
Pamažu santykiai su įvairaus plauko banditais nusistovėjo, lyg būtų reglamentuoti, bet...	
Kur dėti milijoną ir aptingusį vyrą?	198
Jei namą statysim, kas televizorių <i>dabos</i> ?	
Rojus žemėje: keliauk, valgyk, statyk!	209
Keistas dalykas tie pinigai. Iš pradžių galvą skauda, kai jų trūksta, vėliau – kai jų per daug.	
Statybinis romanas: braškė, kurios dar nenuraškė	215
Koketavau net kalbėdama apie plytas.	

Gražiausia mano investicija – meilė, meilė, meilė!	219
Kai sulaukiau keturiasdešimt trejų, prasidėjo gražiausi mano gyvenimo metai.	
Vienatvė užgriūva netikėtai	224
Dažnai ir vėl pajusdavau grėsmingąjį prinokusių bananų kvapą.	
Nutrūko vadžios, ir vėl iš pradžios	229
Visas pasaulis sukilo prieš mane: niekam mano projektas nepatiko.	
Buitis aštriais dantukais graužia mūsų viltis	233
Man vis dažniau ėmė atrodyti, kad mano mylimasis gyvena ne savo, o mano gyvenimą.	
Balansas suvestas. O kas toliau?	240
Senti, kaip ir pasigerti, reikia abiem, kitaip linksma nebus.	
Ne pabaiga...	246
Įkvepiantys pasibaigusio laiko pašnekesiai.	
Epilogas. 2018-ieji, Kadisas – uostamiestis Pietų Ispanijoje	250
O gal tikrai ši nuostabų Andalūzijos miestą prie Atlanto įkūrė pats Heraklis?	

Iš gatvėje nugirsto ginčo:

– Apie kiekvieną gyvenimą galima knygą parašyti!

– Tai jau tikrai ne! Juk būna tokių nuobodžių gyvenimų...

Gal gyvenimo nuobodulys ir yra didžiausia bausmė,
bet man, ačiū Dievui, to neteko patirti!

Autorės žodis

Kartais mums atrodo, kad tai buvo seniai seniai, o kartais, rodos, tik užvakar... Kartais esame šventai įsitikinę, kad jau atsikratėme anų laikų šmėklelių, o kartais skaudžiai pajuntame, kad jos vis dar tūno mūsų mintyse, požiūryje, įpročiuose.

Anuomet, kai gyvenome stebuklų šalyje, kasdien susidurdavome su visais septyniais komunizmo stebuklais, kai:

visi turėjo darbą;

nors kiekvienas turėjo darbą, niekas nedirbo;

nors niekas nedirbo, normos buvo įvykdomos 100 procentų;

nors normos buvo įvykdomos 100 procentų, parduotuvės buvo tuščios;

nors parduotuvės buvo tuščios, visi visko turėjo;

nors visi visko turėjo, viskas buvo vagiama;

nors viskas buvo vagiama, visiems visko užteko.

Štai tokiais laikais grūdinosi plienas, tiksliau, plienu virsdavo žmonės, turėję išgyventi ir išsilaikyti tos klampios lyg pelkė kasdienybės paviršiuje. Ir netgi humoro jausmo neprarasdavo.

Dėkoju likimui už dosniai man atseikėtas progas sutikti ir pažinti žmones, gyvenusius nenuobodų gyvenimą; tie jų gyvenimai, sugulę į šios knygos puslapius, – linksmi, įkvepiantys ir padrašinantys.

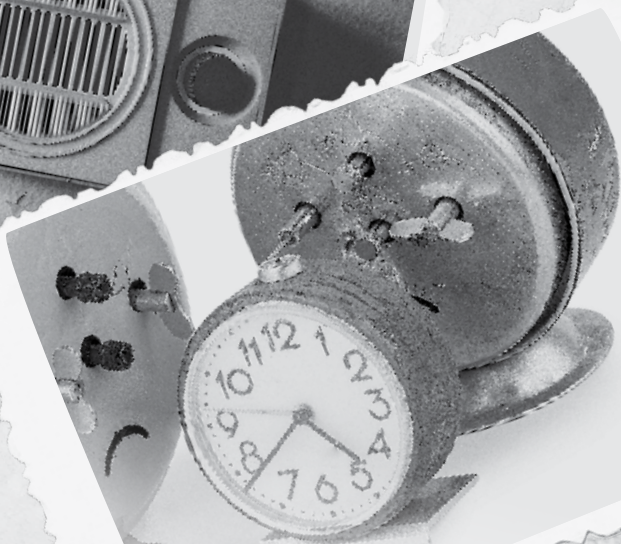
*Atėm! !
Valia Jutka*

Sovietmetis

Baisūs skaičiai ir kiti atsitiktinumai

Gyvenime man taip sekėsi, kad daugybė žmonių Paskutiniojo teismo dieną turės prisipažinti žiauriai man pavydėję. Lyg ir kalta būsiu, įstūmusi juos į nuodėmę.

Koks keistas kvapas. Toks stiprus ir pažįstamas... O varge, argi galėtų taip būti? Tarsi kvėpėtų nokstantys bananai.

Prisidegu cigarete, nes gerai žinau, kokius jausmus manuje šis kvapas sukelia. Žinau, ką tai reiškia. Gal dar spėsiu išsivirti kavos?

– Lita, Lita, palik ramybę mano brangiuosius batus! Nešėlk! Nepralinksminsi! Šiandien niekaip. Drožk į būdą! Nesuprasi, kalyte tu mano miela, tokio siaubo. Nesuprasi, nepatirsi, nes, tiesą sakant, ir nesulauksi.

O aš sulaukiau. Su-lau-kiau! Akivaizdu, nors ir neįtikėtina. Šiandien man sukanka šešiasdešimt!

Neįsivaizdavau, kad skaičius gali būti toks – baisus ištarti, baisus užrašyti. O siaubingiausia – išgirsti jį iš mylimojo lūpų.

Ačiū Dievui, neišgirsiu. Šįryt mano pirmasis ir vienintelis oficialus vyras išskrido paukšteliu į dausas. Sulaukęs

52-ejų mirė ištiktas komos po dar vieno – ne, ne dar vieno, o lemiamo, paskutiniojo, užgėrimo.

Kai sužinojau, kad Aidas ligoninėje ir dar komos būklės, labai norėjau kuo greičiau jį aplankyti, bet bijojau eiti viena, ilgai ieškojau kompanijos. Susiruošiau tik šiandien. Išsikvėpinau tikėdamasi, kad gal bent pagal kvapą mane atpažins. Žinojau: jam turėtų būti malonu.

Einam, dairomės, kur ta palata, staiga matau – ligoninės laiptinėje mažas pilkas paukščiukas blaškosi, niekaip kelio neranda, visas išsigandęs, sutrikęs. Keista, galvoju, iš kur tas paukštelis ligoninėj? Teiraujuosi, kurioje palatoje mano ligo-nis, ir sužinau, kad jo nebėra – pavėlavome. Šįryt iškeliavo... Gal paukštuku pavirtęs manęs dar lūkuriavo, o gal blaškėsi kelio amžinybėn ieškodamas? Dievo keliai nežinomi.

Mirtyje visada yra paslapties, tiksliau, pati mirtis ir yra didžiausia gyvenimo paslaptis. O gal mirties nėra, gal tik išsiskyrimas? Šiaip ar taip, tai visada sutrikdo, tarsi kas būtų skaudžiai įgnybęs į pačią širdį.

Ne, ne, ne! Kas per mintys? Ne jubiliejinės, o kažin kokie šventadienio evangelijos skaitiniai.

Na, čia jau nieko nepadarysi, mano mintys man jau nepavaldžios. Pačios sau skraidžioja ir tik kartais prasilenk-damos krašteliu per galvą brūkšteli primindamos, jog kaip į kokį š... įlipau į juodąjį savo margo gyvenimo dryžiuką.

Prieš savaitę mane apleido ir didžioji mano gyvenimo meilė. Mano jaunasis gražuolėlis po penkiolikos metų au-dringo mudviejų nuotykiu irgi pakilo skrydžiui, tik ne tam amžinajam, o labai žemiškam: išėjo pas kitą – naujesnę ir jaunesnę (tik jau ne gražesnę!). Viskas taip keistai sukrito

krūvon, sutapo, susipynė – ir jubiliejus, ir netektys. Atsitiktinai?

Gal tie rašytojai ir teisūs? Gal tikrai Dievo slapyvardė – Atsitiktinumai?

Svečiai seniausiai sukviesti, neatšauksi. „Prados“ suknelė lyg gyva plazda ant pakabo, *nagai ragai* sutvarkyti. Viskas blizga tviska, tik širdy kažin kokia pilka ir nyki kiaurymė, tokia didelė, kad net skersvėjai pučia. Bet, kaip dainuoja „Queen“, *The show must go on*, pokylis turi įvykti. Tegul žmonės smaginasi. Juolab kad daugelis nė nepastebės juodojo mano gyvenimo dryžiuko. Mano užgyventi turtai, amžinas pasisekimas, brangių drabužėlių blizgesys ir puikiai demonstruojama gera nuotaika pridengs visas mano netektis ir juodulius. Lyg niekur nieko juokausiu apie savo brandų amžių, esą tokio jubiliejaus proga atšaukiu sveikinimus ir vietoj jų siūlau dalytis visokiais sveikatinimo patarimais. Ne sveeikinti, o sveiikinti, tai yra sveikatos ir farmacininkų geranoriškumo bei gerų nuolaidų vaistinėse palinkėti.

Ir niekas nieko nesupras, tik aš pati, kur buvus, kur nebuvus, vis klausysiuosi dainos apie madam Broškina:

A ja živu odna,

takije vot diela.

I on teper živiot

s etoj duroj kroškoju.¹

Velniai rautų visas tas ožkas ir *kroškas*²! Yra kaip yra. Paukšteliu dar neišskrisiu, bet ir kirmėle nešliaužiosiu. Giliai

¹ Laisvas vertimas iš rusų kalbos: „Aš gyvenu viena, / kaip visada troškau. / O jis dabar su ja, / su ta kvaila ožka.“

² *Kroška* – trupinėlis, mažulė (rus.).

įkvėpsiu – ir pirmyn. Tik kažkodėl nestipriai jaučiuosi, lyg ir galva sukasi... ir labai labai trūksta oro. Turbūt kaip tai kadaise mus prajuokinusiai uteniškei, kuri vidury turgaus aikštės aukštaitiškai ir labai garsiai skundėsi draugei bloga savijauta:

– Viskas taip krūvon susdėja, taip pašlija. Visai sveikatų praradau. I nė nežinia, nuo ka: a nuo kompiuteria, a nuo klimaksa.

Greičiausiai ir man „nuo kompiuteria“.

Trūksta oro visai kaip tada prieš daugelį metų toj pra-keiktoj areštinėje.

Ir tada žmonės svajojo, mylėjo, juokavo ir valgė... baltąją mišrainę.

Tada visi turėjo darbą! Tiesa, labai rimtai niekam dirbti neteko, bet visi partijos išskelti penkmečio planai buvo sėkmingai vykdomi. Parduotuvės buvo tuščios, bet visi visko turėjo. Viskas buvo vagiama, bet visiems visko užteko.

Atkaklumo, apsukrumo ir humoro jausmo nestokojančiai knygos herojei Elvyrai toks gyvenimas – smagus nuotykis ir rimtas pasirengimas ateičiai, netrukus atsivėrusiai laisvajai rinkai ir dar laisvesnei konkurencijai.

„Nuodėmės darome nepriklausomai nuo santvarkų ir laikų, kuriais gyvename. Tarp gėrio ir blogio paklusti galima vienodai lengvai – tiek laisvėje, tiek ir nelaisvėje. Ir jokie laikai čia niekuo dėti“, – teigia linksmo, įkvepiančio ir tikromis istorijomis grįsto romano autorė televizijos laidų vedėja Dalia Kutraitė.

Jeigu gali – išgyvenk! Išgyvenai, vadinasi – gali!

Pokalbių laidų vedėja Dalia Kutraitė, iki šiolei rengusi knygas anksčiau rodytų televizijos laidų pagrindu, ši sykį „išlipa“ iš televizijos ekrano ir ima kalbinti patį gyvenimą.

 knygų klubas

www.almalittera.lt

Tapkite Knygų klubo nariu!

- Naujausios ir populiariausios knygos
  - Ypatingi pasiūlymai
  - Knygų pristatymas į bet kurį pasaulio kraštą
- www.knyguklubas.lt